

Mircea GHIȚULESCU

„Scaunele” cu decor de voci

Nu știm să se fi scris o rugăciune mai fierbinte către Dumnezeu decât **Scaunele**, celebrele scaune adunate în viziunea lui Eugen Ionesco din drama cu același titlu. Doi bătrâni își trăesc ultimele clipe ale existenței ratate organizând o reuniune planetară, la care ar trebui să se rostească ultimul mesaj al lui Dumnezeu către omenire, dar Mesagerul lui Dumnezeu, îndelung așteptat, este un Orator mut. *Scaunele* este un text literar de care toată lumea are nevoie, de vreme ce se joacă la Timișoara în regia lui Victor Ioan Frunză, La București „Bulandra” în regia lui Felix Alexa, și, tot la București, din inițiativa Fundației ATAC, la Teatrul Național. Pe cel din urmă l-a pus în scenă Chris Simion în așa fel încât să nu semene deloc cu celelalte două, și, după câte știm, cu nici o altă versiune de până acum a celebrei drame ionesciene. Asistăm la o lectură aprofundată a textului care pune lumea lui Eugen Ionesco în contact cu lumea teatrului de marionete și a pantomimei, ceea ce spune ceva esențial despre personajele ionesciene, despre îndepărtarea lor maximă de omul real, despre procesul nostru de transformare în mecanisme dezarticulate prin practica vieții. Aceeași intuiție o avea Tompa Gábor într-una dintre cele mai bune înscenări cu *Cântăreața cheală* de la Teatrul Maghiar din Cluj, acum mai bine de un deceniu. În uvertura spectacolului, erau două vitrine cu păpuși de jucărie care ne preveneau asupra păpușilor-actori ce urmau să rostească acțiunea piesei. Actorii erau prefăcuți în păpuși cu arc iar, în final, „arcul” era întins din nou, iar actorii reluau textul de la coadă la cap într-un ritm amețitor și ininteligibil.

Și la Chris Simion există o uvertură cu păpuși dar actorii vii nu mai se prefac în păpuși, mecanice, ci în oameni care tac și imită viața, nu o trăiesc cu adevărat, iar această idee, pe care o credem perfect ionesciană, nu se poate realiza decât prin pantomimă. Recitalul de pantomimă, dans și mișcare pe care ni-l oferă Adriana Trandafir (*Bătrâna Semiramis*) acompaniată de Mihai Rezuș (*Soțul*) pune în valoare un mod nou de a înțelege personajele ionesciene în ce au ele mai important de comunicat: extragerea din viața reală. Scaunele nu mai sunt nici ele scaune, ci imitație de scaune, mici scaune suspendate în plafon, idee cu care, probabil, Ionesco nu ar fi fost de acord, pentru că el insistă asupra invaziei de materie în locuința celor doi bătrâni și este foarte scrupulos cu numărul și configurația scaunelor în scenă. Dar efectul cel mai original al pantomimei este tăcerea ei. Vocile actorilor sunt înregistrate (actorii au mari performanțe în acest dificil efect de postsincron pe care mizează spectacolul) și par că tac vorbind în același timp. Vocile înregistrate au devenit un decor de voci într-un spectacol complet lipsit de decor. Din acest motiv ar mai fi de reflectat dacă mai era necesară cantitatea enormă de muzică ce acompaniază spectacolul, care poate fi înlocuită de un singur refren muzical bine ales și obsesiv. Dar și așa, vocea umană a devenit pentru cei doi bătrâni doar o amintire a umanității lor. Surpriza finală este apariția Oratorului mut care nu este invizibil, ci micșorat. Gabriel Fătu este transformat într-un pitic de coșmar, în fundal, care rostește sunete guturale ca o

bandă de magnetofon stricată, imagine, și aceasta, a amintirilor noastre despre Dumnezeu și nu a lui Dumnezeu însuși. Ne lipsește, totuși, mediul acvatic, insula cu clipocitul rău prevestitor al valurilor din piesa lui Eugen Ionescu. Nu acesta era, oare, refrenul sonor de care vorbeam? Oricum, ceea ce rămâne este acest bun-rămas al celor două personaje. Un rămas-bun de la o lume în care totul este eșec, în care Omul, creația divină se stinge așteptând zadarnic Bunavestire care să explice rostul lui pe Pământ. Chris Simion citește mult, scrie bine și, paradoxal, îi place să vadă exact ceea ce citește, motiv pentru care a devenit coordonator de spectacole. A preferat, un timp, să dramatizeze romane franțuzești (Pascal Brukner, *Copilul divin*) și eseurile lui Aureliu Manea într-un spectacol „pirandellian“, intitulat, insolent prin banalitate, *Un spectacol de teatru*. Nimeni nu a vorbit de rău despre acea repetiție, comică și tragică în același timp, creată de Chris Simion. Ceea ce înseamnă, în general, că spectacolul este foarte bun. Nu știi, la rece, dacă este Chris Simion sau Adriana Trandafir, Gabriel Fătu sau Mihai Rezuș cei ce își pun amprenta asupra acestui spectacol și asta este foarte bine, pentru că toate artele sunt egoiste în afara teatrului, unde creația comună este mai importantă decât splendida afirmare a eului.

Cristiana GAVRILĂ

De toate, pentru toți

America știe tot este unul dintre acele texte ce permit imaginației să fie plină de umor. Pe acest lucru mizează și Radu Afrim în spectacolul montat la „Green Hours“. Lumea caricaturală promisă de textul lui Nicole Duțu, materializată în personaje-caricaturi în spectacolul lui Afrim, deși pare că se joacă, se oprește la teme de o actualitate încrâncenată. O lume încleștată în propriile vicii și obsesii sexuale, în continuă degradare, își caută salvarea într-un cerc strâmt al slăbiciunilor. O lume care aleargă după dragostea la care aproape nu are acces. Și, deasupra acestor premise, Nicole Duțu are curajul să abordeze, cu destul umor, serioasa temă a căsătoriei. *America știe tot* este numele unei agenții matrimoniale, gata oricând să ofere orice pentru toate gusturile. Singurătatea, dorința de iubire, speranța de a întâlni un italian sau un american plin de bani, frumos și deștept, curiozitatea și plăcerea sexuală duc la dependența personajelor de această agenție matrimonială. Cererea este atât de mare încât oamenii sunt înlocuiți cu roboței sexuali ce funcționează pe bază de baterii, iar dorința atât de puternică și permanentă, că bateriile par a se termina mult prea repede. Unul dintre personaje, o tânără posesoare a unei astfel de mașinării (Andreea Bibiri), își investește toți banii în energie pentru roboțel, se atașează de el ca de un adevărat iubit și are chiar pretenția de a-l învăța s-o iubească. Și căsătoriile virtuale sunt la mare cerere, mai ales în cazul persoanelor „mai în vârstă“, cum este Bătrâna interpretată cu vervă actricească de Constantin Cojocaru. Toate aceste relații sunt promovate și mediate de un show de televiziune care intensifică nota comică